

کتابخانه‌های پارلمانی و مدیریت دانش و اطلاعات

در گفتگو با

مارگارتا برون‌دین

رئیس اداره اطلاعات و دانش پارلمان سوئد

کورس نوروز مرادی

اشاره:

سازماندهی اینترنت، شبکه‌های اطلاعاتی، آینده‌نگاری و اطلاع‌رسانی در جهان و رسالت کتابخانه‌های پارلمانی، مسأله‌ای است که آن را با رئیس پیش کنفرانس کتابخانه‌های پارلمانی ایفلا در جمهوری چک در میان گذاشته‌ایم. مارگارتا برون‌دین یکی از اعضای فعال بخش خدمات کتابخانه‌ای و پژوهشی به پارلمان‌ها در بخش کتابخانه‌های پارلمانی ایفلا است. او اکنون رئیس اداره اطلاعات و دانش و همچنین معاون سازمان اداری پارلمان سوئد است. از آن جهت به مصاحبه با کتابدار ارشد پارلمان سوئد پرداختیم که پژوهش ارزشمندی را در مورد کتابخانه‌های پارلمانی کشورهای نوردیک که شامل کشورهای اروپای شمالی، یعنی سوئد، نروژ، فنلاند و ایسلند می‌باشد، منتشر نموده است. نظرات او پیش از آن که برای کتابخانه‌های پارلمانی مفید واقع گردد، می‌تواند پاسخ برخی از پرسش‌های جامعه کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران باشد.

اعتبار لازم برای انجام این فعالیت‌ها معمولاً با حمایت نمایندگان مجلس در بودجه سالیانه پیش‌بینی می‌گردد.

■ کتابخانه پارلمانی سوئد چه خدماتی را به طور ویژه به نمایندگان ارائه می‌دهد؟

● مهمترین فعالیت‌هایی که کتابخانه پارلمانی سوئد برای تأمین نیازهای اطلاعاتی نمایندگان انجام می‌دهد، عبارتند از:

الف: ارائه بیست و چهار ساعته خدمات الکترونیکی حاوی رویدادها و اخبار.

ب: ارائه فهرست‌های رایانه‌ای.

ج: اس.دی.آی (SDI) ^۲ (اشاعه اطلاعات گزینشی).

د: فهرست الکترونیکی عناوین جدید فراهم شده در کتابخانه.

از نمایندگانی که دارای تحصیلات پائین‌تری می‌باشند، از کتابخانه استفاده می‌نمایند. نمایندگان مجلس کشور ما از منابع الکترونیکی بسیار خوبی که کتابخانه فراهم کرده است، استفاده می‌کنند. اما نمایندگان و کارمندان پارلمان سوئد نیز به طور شخصی و حضوری به کتابخانه مراجعه می‌نمایند و از منابع چاپی نیز بهره‌مند می‌گردند. در خصوص نحوه ارتباط کتابخانه با نمایندگان، معمولاً این کتابخانه است که برای نمایندگان و منشی‌هایشان و همچنین کارکنان سایر بخش‌های اداری پارلمان، کارگاه‌های آموزشی، سمینارها و دوره‌هایی به منظور چگونگی استفاده از منابع و خدمات کتابخانه برگزار می‌نماید. کتابخانه هر کاری را برای تأمین نیازهای اطلاعاتی نمایندگان پارلمان سوئد انجام می‌دهد.

■ آیا کتابخانه پارلمانی سوئد بودجه کافی برای خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی در اختیار دارد؟ پیشنهادتان در مورد تسهیل تخصیص بودجه مناسب برای کتابخانه پارلمانی چیست؟

● خوشبختانه کتابخانه پارلمانی سوئد بودجه بسیار خوب و مناسبی برای انجام وظایف و فعالیت‌های خود دارد و طبیعی است که وجوه لازم را از طریق فرایند تخصیص بودجه تأمین می‌کند.

■ لطفاً خودتان را برای خوانندگان نشریه مان معرفی فرمایید.

● من مارگارتا برون‌دین^۱ به مدت دوازده سال است که رئیس کتابخانه پارلمان سوئد هستم. قبل از این، رئیس یکی از بزرگترین کتابخانه‌های صنعتی سوئد بودم. در سال ۱۹۹۷ (۱۳۷۶ش) مدیر بخش مدیریت دانش^۲ سازمان اداری پارلمان سوئد شدم. سازمان مذکور شامل کتابخانه، مرکز اطلاع‌رسانی اتحادیه اروپا، خدمات پژوهشی، چاپخانه و مدیریت مجله *Fran Riksvdag & Departement* است. در سال ۲۰۰۳ (۱۳۸۲ش) تمام خدمات فوق‌الذکر و بخش اطلاع‌رسانی در یک اداره واحد به نام اداره مدیریت اطلاعات و دانش متمرکز گردید. بنده در حال حاضر کتابدار ارشد و رئیس کتابخانه پارلمانی سوئد و معاون رئیس سازمان اداری مجلس سوئد هستم.

■ وضعیت ارتباط نمایندگان مجلس سوئد با کتابخانه پارلمانی کشورتان چگونه است و یا نحوه ارتباط کتابخانه پارلمانی سوئد با نمایندگان به چه شکلی است؟

● نمایندگان پارلمان سوئد حقیقتاً استفاده‌کنندگان پر و پا قرص خدمات کتابخانه هستند. خصوصاً نمایندگانی که از تحصیلات عالی برخوردارند بیشتر

در حال حاضر ما داریم تلاش می‌کنیم که موتورهای جستجوی قوی‌ای را برای یافتن اطلاعات مورد نیازمان در شبکه جهانی اینترنت تهیه نماییم، ولی فعلاً در جستجوی اطلاعات در اینترنت حجم زیادی از اطلاعات ناخواسته را دریافت می‌کنیم. بنابراین لازم است که کتابداران اینترنت را سازماندهی نمایند. بسیار محتمل است که به زودی مجبور شوید برای به دست آوردن اطلاعات و دانش پرمحتوا و با کیفیت هزینه پرداخت نمایید، همان طوری که امروزه مجبورید برای خرید کتاب‌هایتان هزینه پرداخت نمایید.

■ عملکرد XML^۵ را در فهرست‌های رایانه‌ای چگونه می‌بینید؟

● XML استاندارد نشر بر روی شبکه اطلاعاتی است بسیار مهم است که کتابخانه‌های پارلمانی کار با XML را آغاز نمایند.

■ چه چیزهایی می‌تواند از ضرورت‌های حرکت به سوی یکپارچه‌سازی در فهرست‌نویسی و نمایه‌سازی باشد؟

● من با یکپارچه‌سازی، هماهنگی و سامان‌بخشی نمایه‌سازی در فهرست‌نویسی بسیار موافقم. این همکاری در نمایه‌سازی به فهرست‌نویسی ارزش می‌دهد.

■ کشورهای در حال توسعه چون ایران، در یک‌دستی و یکپارچه‌سازی در فهرست‌نویسی چه نقش و همکاری‌هایی می‌توانند داشته باشند؟

● در مورد این سؤال چیز زیادی نمی‌دانم.
■ به نظر شما Unicode (یونی‌کُد) چه ضرورت و اهمیتی در فهرست‌نویسی دارد؟

● Unicode (شماره‌گذاری واحد) به فهرست‌نویسان سراسر جهان اجازه می‌دهد که به زبان و خط بومی خودشان ثبت و ضبط‌های مارک (Marc) را ایجاد کنند. به نظر می‌رسد چیز بسیار مفیدی باشد.

■ نظرتان را راجع به قواعد فهرست‌نویسی انگلواامریکن بفرمایید.

● بنده چندان اعتقاد محکم و قوی‌ای به قواعد انگلواامریکن ندارم. ما در واقع در فهرست‌نویسی به یک استاندارد نیاز داریم که این قواعد می‌تواند یکی

ه: امانت کتاب و نشریات ادواری.

و: پاسخ به سوالات پستی و تلفنی.

■ مجلس سوئد فقط کتابخانه دارد یا مرکز پژوهش و یا هر دو را دارا می‌باشد؟ اگر هر دو را دارد، کدام یک نقش اصلی را در خدمات‌دهی به نمایندگان ایفاء می‌نمایند؟

● پارلمان سوئد هم کتابخانه دارد و هم مرکز پژوهش؛ هر کدام از واحدها نقش مهم و مستقلی را در حمایت از یکدیگر و خدمات‌دهی به نمایندگان ایفاء می‌نمایند.

■ آیا کتابخانه دیجیتالی در ارائه خدمات اطلاعاتی به نمایندگان مجلس راه را هموارتر نموده است؟

● نمایندگان هرگاه و در هر جا به اطلاعات نیاز داشته باشند، کتابخانه باید آن نیاز اطلاعاتی را برآورده نماید. اگر کتابخانه خدمات خوب الکترونیکی داشته باشد، قدم مهمی را برداشته است. وقتی که خدمات الکترونیکی مناسب فراهم شد، دیگر جای نگرانی نیست که نیازشان در کجا باشد؛ در دفتر کار، یا در خانه و یا در سفر.

■ شما به عنوان یک اطلاع‌رسان، آینده مارک (Marc) را چگونه پیش‌بینی می‌نمایند؟

● در حال حاضر دنیا نیاز دارد تا فهرست‌نویسی ماشینی را استانداردسازی نماید و مارک Marc ابزار خوبی برای این مقصود است و پیش‌بینی می‌کنم که در آینده، گسترش مارک تداوم یابد.

■ به نظر شما، کتابداران و اطلاع‌رسانان چه نقشی می‌توانند در مدیریت دانش داشته باشند؟

● کتابداران و اطلاع‌رسانان، از دیرزمان نقش اصلی را در مدیریت دانش بازی می‌کردند. در حال حاضر نیز آنان آموزش می‌بینند تا آگاهی و دانش را ذخیره و بازیابی مناسب نمایند، به ویژه در جامعه اطلاعاتی نیاز به مهارت‌هایشان به مراتب بیشتر احساس می‌گردد.

■ وضعیت سازماندهی منابع اینترنتی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

● اکنون اینترنت یک روش سازمان‌نیافته ذخیره اطلاعات و دانش است؛ (که البته شاهد مقدار زیادی اطلاعات زائد و بی‌مصرف نیز در اینترنت هستیم.

از این استانداردها باشد.

■ به نظر شما می‌شود که طرح‌های رده‌بندی را در محیط وب به کار برد؟

● بله، قطعاً می‌توان طرح‌های رده‌بندی را در محیط وب به کار برد.

■ به نظر شما چه منابع اینترنتی را باید رده‌بندی نماییم؟

● همانطوری که می‌دانید بسیاری از منابع اینترنتی ناپایدار هستند. من معتقدم ما باید فقط آن منابعی را رده‌بندی نماییم که به مجموعه‌مان اضافه می‌کنیم.

■ وضعیت دست‌یابی و ذخیره منابع اینترنتی را در کشورهای جهان سوم چگونه پیش‌بینی می‌کنید؟

● به نظر بنده کشورهای جهان سوم نیز خیلی فوری امکانات مشابه را در اختیار خواهند داشت.

■ کتابداری و اطلاع‌رسانی به کدام سو پیش می‌رود؟

● اصولاً تفاوت واقعی برای علم کتابداری و اطلاع‌رسانی که بر پایه آن اطلاعات و دانش به صورت مکتوب یا الکترونیکی حفظ و نگهداری می‌شود، نمی‌بینم.

■ منظورم آنست که با در نظر گرفتن فن‌آوری جدید آینده کتابداری و اطلاع‌رسانی چه خواهد شد؟

● علم کتابداری و اطلاع‌رسانی، علمی است که چگونگی ذخیره و یافتن دانش و اطلاعات را می‌آموزاند. این علم امروزه بیش از زمان گذشته

امکانات اسکن و میکروفیلم وجود ندارد و یا حداقل امکانات کافی وجود ندارد، پیشنهاد شما در بهبود این وضعیت چیست؟

● البته پاسخ به این پرسش اندکی مشکل است و باید توسط سیاستگذاران این کشورها بررسی و رفع گردد. پرسش اینجاست که چگونه کشوری اجازه می‌دهد که اطلاعات مفید و ارزشمند به جای مانده از گذشته، به این سادگی تباه گردد؟

این مسأله‌ای نیست که فقط به کتابخانه ارتباط داشته باشد، بلکه یک مسأله ملی است و به کل ساختار سیاستگذاری یک کشور مربوط است. دستگاه‌های اسکن، و میکروفیلم در مقایسه با از دست دادن اطلاعات ارزشمند بسیار ناچیز است.

■ کتابخانه‌ها در مقابله با حجم روزافزون

محمل‌های کاغذی اطلاعات، چه باید بکنند؟

● حجم روزافزون مواد کاغذی، کار را در کتابخانه دشوارتر می‌کند، اما شما را نیز مجبور می‌کند که تصمیم بگیرید که در واقع به چه مواد و منابعی نیاز دارید و کدام منبع وجودش در کتابخانه چندان ضروری نیست. در هر کشور این فقط وظیفه کتابخانه ملی است که باید تمام اطلاعات چاپی و الکترونیکی را که در کشور تولید می‌شود، نگهداری نماید.

■ گمان نمی‌کنید که در آینده شبکه‌های اطلاعاتی

و اینترنتی جای کتابخانه را تصاحب نمایند؟

● نه، من بر خلاف شما نظر دارم. در ریکسداگ سوئد (Swedish Riksdag) این کتابخانه و کتابداران و اطلاع‌رسانان هستند که مسئولیت شبکه‌های اطلاعاتی را به عهده گرفته‌اند و کتابخانه دیجیتال را نیز مدیریت می‌نمایند. در آینده شاید نیازی به اتاق‌های کتابخانه نباشد، اما کتابخانه همیشه موجود و حاکم خواهد بود اما در شکل جدید.

■ در کشورهای در حال توسعه و جهان سوم، کتابداران و اطلاع‌رسانان با منابعی سر و کار دارند که دیگر عمرشان به سرآمده و در حال نابودی‌اند. با توجه به این که به علت فقر مالی در این کشورها

مورد نیاز جامعه است. این نیاز، کتابداران و اطلاع‌رسانان را ملزم می‌کند که توانایی‌ها، شایستگی‌ها و مهارت‌های فنی‌شان را بالا ببرند.

■ امروز در برخورد با موج نو در دنیا، آیا در فلسفه کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز تغییراتی رخ خواهد داد؟

● خیر، در فلسفه قدیم کتابداری تغییری رخ نخواهد داد.

■ جریان تولید اطلاعات در جهان را چگونه ارزیابی می‌فرمایید؟

● هم‌اکنون تولید اطلاعات برای همه آسان‌تر شده است؛ البته این بدین معناست که اطلاعات غیر سودمند و بی‌فایده هم در جهان زیاد تولید خواهد شد.

■ اینترنت در مواجهه با تولید انبوه اطلاعات باید چه اقدامی انجام دهد؟

● تولید آسان و انبوه اطلاعات الکترونیکی اینترنت را مجبور خواهد ساخت تا تغییراتی را در خودش ایجاد نماید و یا حداقل سازماندهی بیشتری گردد.

■ در یک جمله بفرمایید به نظر شما هدف غایی علوم اطلاع‌رسانی چیست؟

● به نظر من هدف غایی علم کتابداری و اطلاع‌رسانی، ذخیره و بازیافت اطلاعات و دانش است.

پروپشکاد علوم انسانی و مطالعات شرقی
برنال جامع علوم انسانی

1. Margareta Brändin.
2. The office for Information and Knowledge Management.
3. SDI (Selective Dissemination Information).
4. Marc (Machine Readable Cataloging).
5. XML (Extensible Markup language).